

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 203
van **MANUELA VAN WERDE**
datum: 1 maart 2019

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Bouwkundig erfgoed - Subsidies voor ensembles

Het Agentschap Onroerend Erfgoed hanteert voor het vaststellen van de erfgoedwaarde verschillende criteria, waaronder zeldzaamheid, herkenbaarheid, representativiteit, contextwaarde en ensemblewaarde.

In het Glossarium op de website van het agentschap wordt het begrip 'ensemble' vooral gehanteerd in de context van archeologisch en landschappelijk erfgoed, veeleer dan in verband met bouwkundige relictten.

1. Welke definitie hanteert de administratie voor het vaststellen van een bouwkundig ensemble met erfgoedwaarde? Vanaf wanneer is er sprake van een geheel of ensemble?
2. Waarin zit het verschil met de definitie van dorps- of stadsgezicht of andere criteria die bepalend zijn voor het toekennen van subsidies?
3. In Gazet van Antwerpen van 27 februari 2019 stelt Sofie Stevens van de stedelijke dienst Monumentenzorg dat Mechelen "de enige stad is die voor een ensemble van monumenten een meerjarige subsidie heeft gekregen van de Vlaamse overheid".

Klopt dit? Bestaat de mogelijkheid tot het aanvragen van (meerjarige) subsidies voor een ensemble van bouwkundig erfgoed? Zo ja, werden in het verleden reeds subsidies voor ensembles van bouwkundig erfgoed aangevraagd? Indien zo, graag een overzicht van de toegekende subsidies sinds 2009.

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 203 van 1 maart 2019

van **MANUELA VAN WERDE**

1. De administratie hanteert de term "bouwkundig geheel" in de Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed voor gebouwen en omringende elementen die zijn opgetrokken binnen een korte tijdspanne, gelijkaardige kenmerken vertonen of geconcipieerd zijn als architecturaal of stedenbouwkundig geheel. Typische voorbeelden zijn tuinvijken, begijnhoven, maar ook een plein dat als stedenbouwkundig geheel werd ontworpen.

Om een bouwkundig geheel "vast te stellen", moet het opgenomen zijn in de wetenschappelijke inventaris, en moet het voldoen aan twee voorwaarden: een of meer erfgoedwaarden bezitten en voldoende goed bewaard zijn.

2. Een bouwkundig geheel kan worden opgenomen in de vastgestelde Inventaris van het Bouwkundig Erfgoed, of kan worden beschermd. Het gaat om verschillende juridische statuten, met andere rechtsgevolgen op het vlak van toelatingen en op het vlak van financiële ondersteuning.

Als minister bevoegd voor onroerend erfgoed stel ik de wetenschappelijke inventarissen geheel of gedeeltelijk vast. Zo'n vaststelling verloopt volgens een bepaalde procedure met een openbaar onderzoek zodat iedereen opmerkingen en bezwaren kan formuleren. Is het onroerend goed opgenomen in een vastgestelde inventaris, dan gelden er enkele juridische gevolgen. Deze zijn minder uitgebreid dan bij een bescherming. Voor het behoud en beheer van vastgesteld erfgoed kan men onder bepaalde voorwaarden financiële ondersteuning krijgen vanuit de Vlaamse overheid.

Een goed wordt beschermd als het omwille van de erfgoedwaarden van algemeen belang is. Er zijn vier mogelijke vormen van bescherming: een beschermd monument, een beschermd cultuurhistorisch landschap, een beschermd stads- of dorpsgezicht en een beschermde archeologische site. Een bescherming als stads- of dorpsgezicht is daarbij de meest logische keuze, maar in het verleden zijn ook bouwkundige gehelen beschermd als monument, of als cultuurhistorisch landschap. Een stads- of dorpsgezicht is een geheel van onroerende goederen met omgevende elementen zoals beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen, dat een of meerdere erfgoedwaarden bezit.

Is het onroerend goed beschermd, dan gelden er meerdere juridische gevolgen om het behoud ervan te garanderen. Bovendien kan men een beroep doen op verschillende vormen van financiële ondersteuning.

3. De term "ensemble" die hier in het artikel is gebruikt, slaat wellicht op meerdere monumenten zonder dat er echt sprake is van een "bouwkundig geheel". Mechelen is niet de enige stad die voor meerdere monumenten tegelijkertijd een meerjarige overeenkomst ontving, maar wel de eerste. In 2011 vroeg ik de administratie te onderzoeken of het mechanisme van meerjarige subsidies ook toegepast zou kunnen worden op grootschalige projecten, die mikken op het behoud en de restauratie van meerdere monumenten. Hiervoor startte een pilootproject voor de historische kerken van de Mechelse binnenstad. Op 20 december 2011 is dan de meerjarige overeenkomst ondertekend voor 5 kerken in Mechelen:

- Sint-Petrus- en Pauluskerk,
- Kerk OL Vrouw van Hanswijk
- Begijnhofkerk Sint-Alexius en Sint-Catharinakerk
- Sint- Jan-Evangelistkerk
- Sint-Catharinakerk

Tussen 2011 en 2016 is voor de restauratie van deze kerkgebouwen een totaalbedrag van 12.246.094,17 euro toegekend.

Na de positieve ervaringen met deze meerjarige overeenkomst, volgden ondertussen nog twee andere projecten waarbij een meerjarige overeenkomst met de Vlaamse Regering werd toegekend voor meerdere monumenten:

Op 23 december 2016 is de meerjarige overeenkomst voor de Districtshuizen van Antwerpen afgesloten. Dit gaat over de restauratie van de districtshuizen van Antwerpen, Merksem, Ekeren, Borgerhout, Hoboken en Wilrijk.

Voor de periode 2017-2019 is er een totaalbedrag van 6.340.628,40 euro.

Antwerpen- Meerjarenovereenkomst Districtshuizen 2017-2019		Erfgoedpremie (incl BTW)	Aandeel Vlaamse overheid per jaar	Erfgoedpremie per jaar - opgesplitst
2017	Antwerpen: Harmonie - restauratie	3.898.097,78	5.510.766,63	2.200.000,00
	Merksem: buitenschil	847.212,08		
	Ekeren: Veltwijck - gevels en grachtwanden	376.240,79		
	Borgerhout: buitendaken	389.215,98		
2018	Merksem: interieur	400.060,36	679.090,38	2.200.000,00
	Hoboken: Sorgvliedt - buitenschil	279.030,02		
2019	Wilrijk: Districtshuis - monumentglas	150.771,39	150.771,39	1.940.628,40
		6.340.628,40	6.340.628,40	6.340.628,40

Ook voor de restauratie van het Stadhuis en het Steen te Antwerpen is op 13 oktober 2017 een meerjarige overeenkomst ondertekend.

Voor de periode 2018-2021 is er een bedrag van 10.891.884,41 Euro.

Antwerpen- Meerjarenovereenkomst Stadhuis/Steen 2018-2021		Erfgoedpremie (incl BTW)	Erfgoedpremie per jaar - opgesplitst
2018	Stadhuis - onroerend erfgoed	8.426.288,10	3.000.000,00
2019	Steen	2.377.988,31	3.000.000,00
2020	Stadhuis - roerend erfgoed	87.608,00	3.000.000,00
2021			1.891.884,41
		10.891.884,41	10.891.884,41